

OBSAH

Předmluva	9
Ekonomie jako vědecký jazyk	9
Teorie her jako dialekt ekonomie	10
1. Úvod	30
1.1 Velikost a struktura veřejného sektoru	30
1.2 Veřejné statky – zdůvodnění veřejného sektoru?	35
1.2.1 Co jsou veřejné statky	35
1.2.2 Vývoj pojmu veřejný statek	36
1.2.3 Veřejné statky v současném hlavním proudu ekonomické teorie	38
1.2.4 Důsledky existence veřejných statků	40
1.2.5 Možnosti financování veřejných statků	40
Veřejné rozpočty	40
Prodej komplementů	42
Poznámka 1.2.1: Analýza veřejných statků pomocí teorie her	46
2. Vliv veřejného sektoru na vývoj civilizace	51
<i>2.0 Jak nadměrná vláda zničila starobylý Řím</i>	51
2.1 Společenské instituce a hospodářský růst	69
Poznámka 2.1.1: Bludný kruh chudoby	70
Poznámka 2.1.2: Měření vlivu institucí na ekonomiku	71
2.2 Politika na podporu hospodářského růstu	73
Dodatek 2.1: Odhad vlivu institucí na HDP ČR a jeho růst	75
3. Úloha práva ve společnosti a teorie zločinu	81
3.1 Teleologická teorie práva	81

3.2 Rozbor konceptu absolutních vlastnických práv	86
3.3 Koncept podmíněných vlastnických práv	90
Poznámka 3.3.1: Rozdíl mezi veřejným a soukromým vlastnictvím	101
3.4 Teorie společenské smlouvy	103
Poznámka 3.4.1: Rawls a Dworkin	108
3.5 Zločin	110
Poznámka 3.5.1: Analýza zločinu a trestu pomocí teorie her	117
4. Alokace zdrojů v systému vlastnického práva: tržní mechanismus a poruchy jeho fungování	121
4.0 Já, tužka	121
4.1 Fungování tržního mechanismu a ekonomická elita	129
4.2 Externality	142
4.2.1 Co jsou externality a proč vznikají	142
4.2.2 Externality – příčina selhání alokační efektivnosti trhu	143
4.2.3 Náprava důsledků externalit	149
Coaseův teorém	150
Sociální sankce	158
Poznámka 4.2.1: Je vzdělání (lidský kapitál) pozitivní externalitou?	160
Dodatek 4.1: Tržní selhání v řeči ekonoma a v řeči politika	162
5. Zásahy státu do trhu: hospodářská politika	166
5.1 Co je hospodářská politika	166
5.1.1 Cíle hospodářské politiky	166
5.1.2 Nástroje hospodářské politiky	167
Fiskální politika	168
Monetární politika	170
Legislativa	171

5.2 Protimonopolní politika (ochrana hospodářské soutěže)	171
5.2.1 Cíle protimonopolní politiky	171
5.2.2 Nástroje protimonopolní politiky	172
5.2.3 Účinnost protimonopolní politiky	173
5.3 Strukturální politika	181
5.3.1 Ekonomická struktura	181
5.3.2 Cíle strukturální politiky	181
5.3.3 Nástroje strukturální politiky	182
5.3.4 Hlavní druhy strukturální politiky	182
5.3.5 Důsledky strukturální politiky	185
Poznámka 5.3.1: Efektivita strukturální politiky – příklad cukru	191
Poznámka 5.3.2: Mimoprodukční funkce zemědělství	196
5.4 Stabilizační (proticyklická) politika	201
5.4.1 Hospodářský cyklus a jeho příčiny	201
5.4.2 Cíle, nástroje a účinnost stabilizační politiky	204
6. Zdanění, jeho principy a vliv na ekonomiku	210
6.1 Co je daň	210
6.2 Daňová spravedlnost	216
Princip stejné absolutní oběti	216
Princip stejné relativní oběti	217
Princip stejné mezní oběti	218
6.3 Daňová efektivita	219
6.4 Vliv zdanění na ekonomiku	221
Poznámka 6.4.1: Švarc-systém (příklad daňové distorse)	223
Dodatek 6.1: Současný daňový systém ČR	235
Dodatek 6.2: Veřejná služba ve starověkých Athénách (ΑΕΙΤΟΥΡΓΙΑ)	239

7. Byrokracie, byrokratismus, byrokratizace	243
7.1 Důsledky byrokratizace	243
Poznámka 7.1.1: Byrokratizace a velikost společenského produktu	248
7.2 Příčiny byrokratizace	251
Poznámka 7.2.1: O vrchnostenském přístupu úřadů k občanům	257
Poznámka 7.2.2: O principiálně negativním přístupu úředníků k žádosti	258
Poznámka 7.2.3: O systému financování veřejných úřadů	261
Poznámka 7.2.4: Proč úřady umístěné blíže svým klientům pracují lépe	268
7.3 Lze byrokratizaci bránit?	269
Poznámka 7.3.1: O možnosti využití internetu k debyrokratizaci	274
Poznámka 7.3.2: O možnosti konkurence v soudnictví	274
8. Veřejná volba v moderních demokraciích	277
8.1 Ústavní uspořádání jako rámeček politiky	277
8.1.1 Ústava a ústavnost	277
8.1.2 Základní typologické charakteristiky ústavních systémů	278
8.2 Legitimace politické elity	282
8.2.1 Demokracie	282
Demokracie jako procedura – majoritarianistická teorie	282
Demokracie jako podstata – pluralistická teorie	283
Přímá demokracie	284
Nepřímá demokracie	286
Condorcetův hlasovací paradox a Arrowův teorém	290
8.2.2 Alternativní legitimace politické elity	291
Poznámka 8.2.1: Stará Čína	293
8.3 Společenské hodnoty a politické ideologie	297
8.3.1 Základní společenské hodnoty a vztahy mezi nimi	297

Efektivita	297
Spravedlnost	297
Svoboda	298
Řád	298
Rovnost (sociální spravedlnost)	299
Vztah mezi efektivitou (prosperitou) a spravedlností (svobodou)	300
Vztah mezi efektivitou a rovností	301
8.3.2 Politické ideologie	302
Liberalismus (v Americe libertarianismus)	302
Totalitarismus	303
Politický konservatismus	303
Socialismus (v Americe liberalismus)	304
8.3.3 Ideový střet v soudobé politice	304
Poznámka 8.3.1: Ideová bezobsažnost politiky: model středového voliče	307
8.4 Jak funguje politika v praxi – teorie veřejné volby	312
8.4.1 Voliči coby racionální ignoranti	312
Poznámka 8.4.1: Asymetrická informace a její důsledky	314
Poznámka 8.4.2: Problém pána a správce	316
8.4.2 Chování politiků (s ohledem na racionální ignoranci voličů)	317
Orientace politiků na veřejné výdaje na úkor veřejných příjmů	318
Politický (volební) cyklus	319
Orientace politiků na zájmové skupiny	321
Dobývání renty	322
9. Veřejné výdaje: stručná analýza jejich efektivity	324
9.1 Všeobecné veřejné služby	325
9.2 Obrana	326
9.3 Veřejný pořádek a bezpečnost	328

9.4 Vzdělání	331
9.5 Zdraví	333
9.6 Sociální věci	335
9.6.1 Starobní penze	335
9.6.2 Invalidní důchody a dávky nemocenského pojištění	337
9.6.3 Sociální pomoc (sociální péče a státní sociální podpora)	338
Sociální péče	339
Podpora rodin a dětí	339
Podpora sociálně slabých	341
9.6.4 Práce a zaměstnanost	342
9.7 Bydlení a společenská infrastruktura	344
Poznámka 9.7.1: O veřejném příspěvku na bydlení	346
9.8 Rekreace, kultura a náboženství	347
9.9 Paliva a energetika	348
9.10 Zemědělství, lesnictví, rybářství a myslivost	349
9.11 Těžba a zpracovatelský průmysl	351
9.12 Doprava, pošty a telekomunikace	351
9.13 Ostatní ekonomické záležitosti	353
Dodatek 9.1: České školství – příklad zbyrokratizovaného odvětví	354
Dodatek 9.2: Právo na práci a veřejná podpora v nezaměstnanosti	363
Dodatek 9.3: Možnosti soukromého zajištění veřejných komunikací	370
Závěr: Proč vláda selhává?	374
Vybrané kontrolní otázky	376
Literatura	380